

När den kampen fortsatte från Lärarförbundets sida på 1990-talet och framåt, fanns därför fortfarande ett antal tunga frågor kvar att lösa.

Dock visar genomgången av utvecklingen under 1970- och 1980-talen att SFL:s enträgna arbete med frågorna gav resultat. En grund lades under SFL-tiden som möjliggjorde att Lärarförbundet kunde fullfölja arbetet och vinna betydande framgångar. Flytten av förskolan och fritidshemsverksamheten från Socialdepartementet till Utbildningsdepartementet och Skolverket är exempel på vad som uppnåddes av Lärarförbundet. Egen läroplan för förskolan är ett annat exempel. Genom Lärarförbundets ordförande Christer Romilsons arbete i Skollagskommittén, kunde kommittén lägga enade förslag som också löste frågan om behörigheten för förskollärarna och att förskolan skulle innefattas i den nya skollagen.

Dock får konstateras att i skrivande stund (2007) och med en ny borgerlig regering är det mycket oklart vad en ny skollag kommer att innebära.

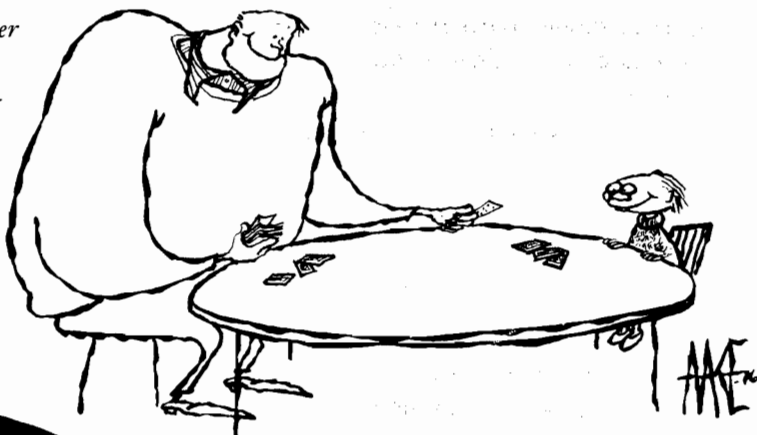
SLA-utredningen 1974

EFTER SJÖSÄTTNINGEN av Läroplan för grundskolan 1969, Lgr 69, kom fokus att riktas mot skolans inre arbete. Oroande rapporter om bristande ordning, mobbing mot såväl elever som lärare och en allt svårare arbetssituation för lärarna i många skolor, gjorde att lärarorganisationerna krävde insatser från samhällets sida för att komma tillrätta med problemen.

Bland annat de fackliga påtryckningarna ledde till att riksdagen våren 1970 beslöt att begära en utredning, som på bred bas noggrant skulle analysera skolans arbetsmiljöproblem, samt komma med förslag till åtgärder. Jonas Orring, SÖ:s generaldirektör, utsågs till ordförande och Sven-Åke Johansson, senare skoldirektör i Stockholm, utsågs till huvudsekreterare i utredningen om skolans inre arbete, SIA-utredningen.

Utredningen blev parlamentariskt sammansatt med företrädare för riksdagspartierna. Lärarorganisationerna fick representation i en expertgrupp, först efter starka påtryckningar på regeringen.

"Den vuxne och eleven befinner sig i vissa avseenden i samma situation. Båda påverkar varandra genom ett ömsesidigt givande och tagande."

"Fritidsaktiviteter före och efter skoldagen."

"Ytterst avgör eleverna själva vilka fritidsaktiviteter de vill delta i" ...

Propositionen om SLA-skolan lades 1976. I propositionen utvecklades förslag om införande av dialogpedagogik, samt en helhetssyn och ett utvecklingspedagogiskt synsätt på eleverna. Propositionen lyfte också fram samarbetet mellan förskolan och grundskolan som nödvändigt och naturligt. Vidare konstaterades att även fritiden måste komma in i bilden för att helhetssynen på barnens utveckling skulle möjliggöras men också motiverat av den kraftiga ökningen av förvärvsarbete för föräldrar.

Förslaget presenterades 1974 för remissbehandling, och proposition i ärendet överlämnades till riksdagen i februari 1976. "Skolans inre arbete", proposition 1975/76:39.

Utredningen tog fram vissa huvudlinjer för den önskade utvecklingen av skolan. Innehållet i skolan berördes ej. Existerande läroplan låg fast. Däremot utvecklades en helhetssyn på samhällets ansvar och omsorg om barn och ungdom under deras väg genom utbildningssystemet.

Därav följde en fokusering på övergångar och samverkan mellan olika skolformer, förskola – grundskola, grundskola – fritidshem, grundskola – gymnasieskola.

För grundskolan föreslogs en samlad skoldag, som utöver den timplanbundna verksamheten även skulle innehålla ett antal timmar med fria och frivilliga aktiviteter.

För samordning av alla delar under den samlade skoldagen betonades betydelsen av samverkan mellan olika befattningshavare i skolan, inom ramen för en organisation med arbetsenheter, arbetslag och en friare resursanvändning. Tanken i utredningen var att genom ändrat arbetssätt och större lokal frihet att fatta beslut, skapa en mer flexibel skolorganisation, där det skulle vara lättare att sätta de enskilda elevernas behov och förutsättningar i centrum.

SFL:s remissvar var positivt till dessa huvudlinjer i förslaget. Inte överraskande då det stämde väl med förbundets utbildningspolitiska grundideologi. Dessutom gavs förbundets medlemmar på grundskolan möjligheter till ett närmare samarbete om eleverna, med förbundets medlemmar på förskolan och i fritidshemmen. Vilket var positivt för berörda lärargrupper och för deras möjligheter att utveckla sitt arbete till elevernas bästa.

Även om SFL var positivt till helheten fanns i enskildheter anledning till kritik och konsekvensanalys.

Så uttryckte förbundet besvikelse över att förslaget mest koncentrerat sig på organisatoriska förändringar och mindre på det pedagogiska innehållet. Detta trots att de ursprungliga direktiven gett uppdraget att behandla genomgripande åtgärder av pedagogisk karaktär.

Det sistnämnda medförde att förbundet inte accepterade de förslag om arbetslagens utformning som förslaget innehöll, i avsaknad av förslag om pedagogiska modeller för arbetet.

Mer inflytande för personal och elever, större kontakt med arbetslivet och en friare resursanvändning på lokal nivå var andra centrala inslag i SLA-propositionen.

”Klart är emellertid att eleverna ska få en stark ställning.”

Allmänt sett kritiserade också SFL förslagets otillräcklighet när det gällde resurser för att genomföra förslagen. Dels bedömdes de statliga resurserna som för små, dels uttrycktes farhågor att den del av de statliga resurserna som villkorades av att lika stora kommunala resurser sattes till, skulle kunna leda till stora skillnader i landet beroende på olikheterna i kommunernas ekonomi.

Dock kan sägas att SIA-skolan var en framgång för idéerna i SFL:s utbildningspolitik. Det krävdes dock engagemang och resurser från politikernas sida för att genomförandet skulle lyckas.

SIA:s huvudlinjer var inte helt förankrade hos den breda allmänheten och inte heller hos alla lärargrupper i skolan. Debatten inför regeringens arbete med propositionen hade varit hård och tidvis mycket hätsk och osaklig.

I debatten framfördes från en del håll oro för att ”barnen skulle tas ifrån föräldrarna” genom den samlade skoldagen, och att föräldrarnas fostrande uppgift inte längre skulle kunna genomföras.

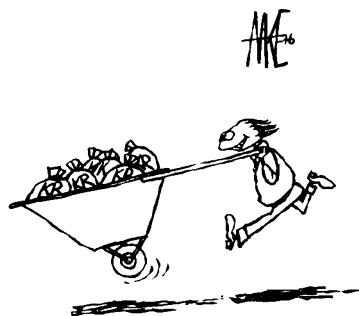
Däremot var det svårare att komma in i debatten för de föräldrar som förtvivlat köade för fritidshemsplatser och som kände stor oro för hur deras barn klarade sig den tid de inte vistades i skolan och ingen vuxen fanns till hands.

Debatten i massmedia kom att handla om ”på minuten” hur länge barnen ”måste” vistas i skolan.

Aven från olika lärargrupper fanns starka känslor involverade i

"Det är också nödvändigt att skolan ser till att både pojkar och flickor får kontakt med den del av yrkeslivet som de vanligtvis inte väljer."

"Beslut om hur förstärkningsresursen ska användas fattas lokalt."

debatten om utredningens förslag. Så drev till exempel en minoritet av lokalavdelningar i Sveriges lärarförbund, som representerade 14 procent av totala medlemsantalet (vilket var kravet enligt stadgan), igenom att SL måste kalla in en extra kongress för att ta ställning till förbundets remiss på SIA-förslaget.

I frågan om den samlade skoldagens införande, som förbundsstyrelsen i SL ställt sig positiv till, yrkade ombud från Stockholm, Göteborg och Jönköpings län avslag vid behandlingen på extra-kongressen.

Med hjälp av rösterna från förbundsstyrelsen, som vid den tidpunkten hade rösträtt i kongressen, vann styrelsens förslag med 81-76.

Även SL kom därför att tillstyrka den samlade skoldagen, men röstningen visade att det var en splittrad medlemsuppfattning i frågan.

Även LR tillstyrkte den samlade skoldagen, men uttryckte att fria aktiviteter inte fick varvas med de timplanebundna lektionerna. I praktiken ett avslag på förslaget.

SJÄLVA KÄRNAN i SIA-utredningen var ju förslaget om en ny och flexibel organisationsmodell för skolan, som skulle ge ökad lokal frihet.

Propositionen om SIA-skolan 1976

I debatten kring detta framfördes från många håll kritik över att

utredningen tagit för lätt på den del av uppdraget som gällde arbetsformer och pedagogik. Bland andra SFL framförde sådana synpunkter.

I propositionen hade regeringen tagit till sig denna kritik. I avslutning till förslagen om ökad flexibilitet utvecklades i propositionen, säkerligen inspirerat av barnstugeutredningen, förslag om införande av dialogpedagogik, helhetssyn och ett utvecklingspsykologiskt synsätt på eleven i grundskolan, men också med bäring på gymnasieskolan.

Vad gällde arbetssättet slogs fasts att det måste bli mer praktiskt och laborativt inriktat. Skolarbetet skulle också anknyta till samhället och bygga på en förankring i verkligheten.

Genom att kravet på ett dialogpedagogiskt arbetssätt för alla elever och i alla skolformer poängterades, blev det speciellt viktigt i övergången från förskola till grundskola, för att inte barnens personlighetsutveckling skulle brytas, utan kontinuiteten bevaras. Propositionen framhöll att ett nära samarbete mellan de två skolformerna blev nödvändigt och naturligt.

Vidare konstaterades det i propositionen att helhetssynen på eleverna inte kunde begränsas enbart till den samlade skoldagen. Också fritiden behövde komma in i bilden. Detta också betingat av den kraftiga ökningen av förvärvsarbetande föräldrar.

Därför slog propositionen fast att kommunerna skulle ha det övergripande ansvaret för att en allmän fritidsverksamhet kom till stånd i de olika kommundelarna. I den delen borde samverkan sökas med föreningslivet på orten. "Det är fritidshemmen, kommunala fritidsgårdar och skolorna som ska utgöra basen för fritidsverksamheten", konstaterades det i propositionen.

Detta var som framgår i stor överensstämmelse med SFL:s utbildningspolitik.

I propositionen togs också upp behovet av förändringar i timplanerna. På högstadiet var det i första hand en översyn som behövdes för att bland annat minska könsrollstänkandet.

Dessutom ansågs det angeläget att se över timplanen för hela grundskolan i avsikt att öka de praktiska och laborativa inslagen, och förstärka samspelet mellan praktik och teori.

Kommunerna fick också ansvaret för att åstadkomma ökad kontakt mellan skolan och arbetslivet.